

МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
РЕГИОНАЛНА ЗДРАВНА ИНСПЕКЦИЯ – СМОЛЯН
бул. "България" №26; тел. 6-32-93; e-mail: rzi.smolyan@gmail.com

ОТЧЕТ

НА

РЗИ - СМОЛЯН

ЗА
2017 г.

Изготвил:
д-р Мими Кубатева
Директор на РЗИ

Регионална здравна инспекция – Смолян осъществява държавната здравна политика на територията на Смолянска област.

Област Смолян е разположена в Централен южен район на площ 3 231,8 кв. км., на юг граничи с Република Гърция. Надморската височина на областта е от 600 до 2191 м. В административно отношение областта обхваща 10 общини, от които най – голяма е община Смолян с население 37 607, а най – малка община Борино – 3252 жители. Населението на областта за 2016г. е 109 425 души. В областта има 238 населени места, много от които доста отдалечени от областния център. Трудния планински терен, както и преобладаващите второ и третокласни пътища, създават през есенно–зимния период затруднения с транспорта. До много от високопланинските населени места, общественият транспорт е нередовен или липсва. За достигане до най – близкия филиал на ЦСМП от повече от половината населени места в областта е необходимо време над 25 минути, най – вече в община Девин – 78 % от населените места, в община Смолян – 58%, в община Мадан – 55%.

През последните 20 години в областта има рязко влошаване на здравно – демографските показатели, очертаващи трайни тенденции на :

Обезлюдяване и застаряване - от 2004 до 2016г. населението намалява от 133 015 на 109 425 в резултат на отрицателен естествен прираст и миграция. Намалението е с 2,5 пъти по- бързи темпове от това за страната.

20,6% от населението е във възрастовата група над 65г. при 20,7% за страната, а относителният дял на населението от 0 до 14г.- **14%**, е с почти 3 пункта по- нисък от този за РБългария/ **16,8%**./

Раждаемостта традиционно е под средната за страната. За **2016г.** е **7‰**/при 6,5 за 2015г./ и **9,1** за България.

Общата смъртност до 2015г. е по- ниска от тази за страната, но през 2016г. я достига- **15‰**. За поредна година най-висока е смъртността в община Баните - **23,9‰ / 26,4‰ през 2015г./**, следвана от общините Чепеларе – **18,2‰ /15,6‰ за 2015г./** и Девин- **16,2 / 17,5‰ за 2015г./**. Най-ниска е смъртността в община Доспат – **10,7‰ /9,3‰- за 2015г./**.

Структурата на причините за умиранията е идентична с тази в РБ – водещи са **болести на кръвообръщението- в 63,2% / при 65,4% за 2015г. и 65,4% за РБ/**, следвани от новообразования –**19,2% / 18,9% през 2015г./** и болести на храносмилателната система – **5,5% / 4,9% - 2015г./**.

За съжаление традиционно добър показател за областта, като **детската смъртност**- за 2016г. достигна почти този за страната- **6,4%** / 6,5 за РБ /.

Естественят прираст за 2016г. е отрицателен - **минус 8** при минус 6 за РБ.

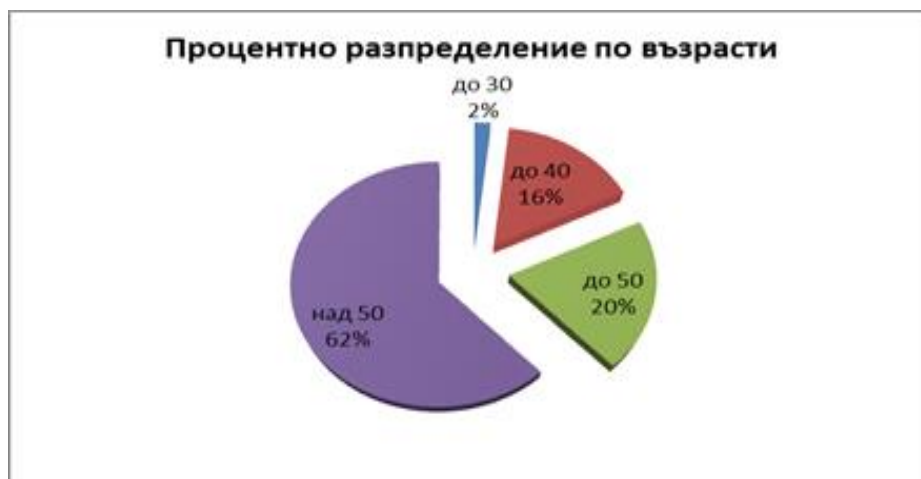
Запазва се нивото на регистрираната болестност, с водещи по честота болести на органите на кръвообръщението - 20,9% относителен дял; болести на дихателната система - 18,5%; болести на пикочополовата система – 9,3%.

В структурата на хоспитализираните болни по класове болести (без кл. 21) водещи са обичайно болести на органите на кръвообръщението и дихателната система, следвани от болести на костно-мускулната система и съединителната тъкан.

Хоспитализираната заболеваемост показва динамика в годините. През 2016г. завишаване се регистрира при 9 класа болести, в резултат на напредналата възраст на населението, ниския социален статус и късната откриване на болестите.

Преобладаващата част от населението в отдалечените и труднодостъпни места са възрастни и болни, бедни и самотни хора. Относителния дял на хората в надтрудоспособна възраст е 29,7 %. Трудните условия в региона са непревликателно място за работа на лекари и медицински специалисти и се отразяват негативно в развитието на здравеопазването.

През отчетната година щатните длъжности в РЗИ са 62 – 47 по служебно и 15 по трудово правоотношение. В края на годината има 4 свободни длъжности, от които трайно незаети са тези на зам.директор и гл.секретар. Щатната осигуреност е 93,6%. Кандидати се търсят, но няма поради ниските заплати. Добрите професионалисти се реализират в по-големите градове и все по-трудно е да се намерят специалисти отговарящи на изискванията за ръководни длъжности. С всяка година намалява броят на висшия медицински персонал и особено проблемно е това при контрола на лечебните заведения от дирекция „Медицински дейности“. Лекари в трудоспособна възраст не проявяват интерес за работа в РЗИ, което налага да се обсъди на ниво МЗ, какви специалисти ще осъществяват контрола в перспектива, за да се подготви системата. Средната възраст при нас е 51,4г. в резултат на полярно представителство - много възрастни лекари и много млад немедицински персонал. С годините расте.

И през изминалата година служителите многократно изразиха недоволство от ниските заплати и невъзможността, като държавни служители да имат допълнителни доходи, за което е информирано МЗ / писмо изх. № 816/ 22.03.2017г. /. Средната РЗ в инспекцията е 639 лв., при средна за страната 1070 лв. С вдигането на МРЗ от 1.1.2017г. на 460лв., 25% от персонала са с близки до нея заплати. Нарушено е съотношението между заплатите на отделните категории, което е силно демотивиращо. Опитавме със собствени резерви, макар и минимално да отдиференцираме категориите персонал.

Ръководството се стреми да стимулира служителите за качествено изпълнение на професионалните задължения чрез:

- непрекъснато усъвършенстване на организацията на работа;
- подобряване условията на труд - през годината е извършено: *ремонт на гаражни клетки и площадка пред тях, подновен подход към сградата достъпен и за хора с увреждания, обновено основно фоайе, положен асфалт на пътя пред сградата от общината, реновирани помещения на филиала в гр.Девин, предприети са мерки за безопасна работа със съдове под налягане;*
- поддържане на автомобилите в добро техническо състояние;
- редовно зареждане на дирекциите с материали и консумативи;
- осигуряване на полагащите се социални придобивки и отбелязване на лични и професионални празници;
- извършени са препоръчаните профилактични прегледи на служителите по Наредбата за работа с видеодисплей.

Полагат се усилия за перманентното обучение на служителите. За втора година каним изявени специалисти от София за обучения на място – практика която се оказва ефективна и ефикасна и се приема много добре.

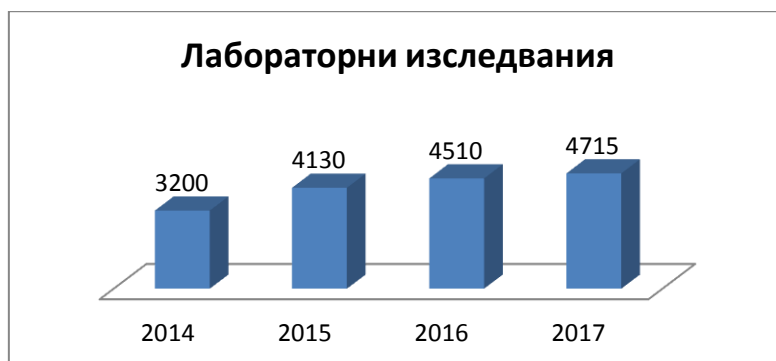
Всички участваха в обучение на тема „ Ефективното общуване-ключ към успеха през 21 век“, с цел да се подобри комуникацията и културата за общуването между служителите, физически и юридически лица и медии; да се изградят качества и умения допринасящи за изграждане на добрия имидж на инспекцията. Второто обучение бе на ръководния състав за оценка на риска, за по-реална и задълбочена оценка на факторите, които биха застрашили изпълнението на дейности свързани с основните цели на инспекцията. Посетени са външни курсове от 16 служители : 11 тематични и 5 на хигиенни теми. Колегиуми се провеждат периодично, по план във всяко звено, един служител защита дисертация, а друг магистратура по обществено здраве.

Наред с грижата за служителите, сме взискателни по отношение изпълнението на служебните задължения и спазването на трудовата дисциплина. Няма констатирани груби нарушения. Годишна оценка са получили 56 служители. От тях 14 са с по-високи, а 3-ма с намалена оценка. Повишени в ранг са 13 държавни служители.

В резултат на разумно, целесъобразно и икономично разходване на средствата по бюджета годината приключи без задължения.

Приходите от услуги са отново ниски. Изпълнението на плана е 48,4%. Запазва се структурата им, най-голям дял се пада на такси - 93% и 5% от глоби. Увеличени са приходите в лабораториите, в резултат на сключен договор с ВиК-Смолян. Изпълнението на бюджета в разходната част е 98,19%, като най-голям дял заемат разходите за персонала- 77%.

За последните три години броят на административните услуги е съизмерим. С най-голям относителен дял са лабораторните изследвания /44,86%/, документи на РКМЕ /27,11%/ и регистрация на здравни книжки /14,43%/. Графиката показва движението при лабораторните изследвания, които са с тенденция на леко увеличение.

При извършените ни през годината четири външни проверки: текуща от РС ПБЗН- Смолян, от Агенцията за защита на личните данни, от Инспектората на МЗ и от НОИ са предписани мерки за отстраняване на незначителни пропуски, които са изпълнени в срок.

Сериозната работа на ръководството на РЗИ и с общите усилия на целия колектив са изпълнени заложените в годишния план задачи. Не са допуснати груби нарушения на трудовата дисциплина, както и непрофесионално свършена работа. Постигнатото е показано на таблицата за общите показатели на дейността :

Показател \ Година	2017 г.		2016г	Изпълнение спрямо плана
	план	изпъл.		
1. Общ брой проверки	6 141	6 581	6823	+ 440
2. Среден брой проверки на 1 щатна длъжност	99	106	110	+ 7
3.Средна кратност на проверките в 1 обект	2.2	2.45	2.48	+ 0.25
4. Наложени глоби – средно на 1 щатна длъжност	300	302	515	+ 2
5. Собствени приходи на 1 щатна длъжност	900	1102	1232	+ 202
6. Имунизационен обхват	96%	98.1%	98.2%	+ 2.1
7.% лекари със специалност	75%	83%	83%	+ 8

Отчитаме преизпълнение по всички показатели. За поредна година много добър показател е имунизационният обхват - близо 98,1%, в резултат на осигуряването на всички ваксини и отговорната работа на ОПЛ-и. През годината не са регистрирани епидемии от инфекциозни заболявания и хранителни взривове, включително от грип. Отчетена е ниска обща заразна заболяемост- 496,23 на сто хиляди, два пъти по- ниска от тази през 2016г., в резултат на снижение на въздушно-капковите инфекции / *основно варицела*/. Няма динамика при паразитните болести, с традиционно ниска честота. Заболяемостта от ехинококоза е 3,66 на сто хиляди, за поредна година сравнима със средната за страната.

Основните проблеми в осигуряването на здравни услуги са **дефицитът на медицински специалисти**- лекари и по здравни грижи, особено от медицински сестри /*почти 1/2 от необходимите в доболничната*

помощ са налични/, както и **неравнопоставения достъп на хората**. Остава нерешен проблемът с медицинското обслужване на раково болните пациенти. Анализът на онкопатологията в областта за 20 годишен период показва тревожни данни за заболяемостта и смъртността от тази патология в нашата област, в резултат на късно откриване, поради затруднен достъп до специализирана онкологична помощ. Решение на проблема на регионално ниво на първо време виждаме в добрите комуникации със специалистите от Комплексния онкологичен център и болници с онкологични отделения в Пловдив. Отчитайки липсата на възможности в момента, продължаваме да считаме, като оптимално решение, изграждането на отдавна замисления онкологичен център в Смолян, както и отделение по онкология към областната болница. Надяваме се институциите отговорно да работим за създаване на условия за това. Паралелно трябва да се търсят възможности за осигуряване на обгрижването на пациентите в напреднал стадий, за осигуряване на достоен живот без болка. Не е за подценяване и добрата взаимовръзка между личните лекари, онкоспециалистите, лекарите по алтернативна медицина и пациентите.

Броят на общопрактикуващи лекари, сключили договори с РЗОК през 2016г. е 66 ИАПМП. **Осигуреността на 10 000 население с ОПЛ, сключили договор с РЗОК е 6 на 10 хиляди** при 6,2 за страната. Голямата част от тях - 49 ОПЛ са съсредоточени в областния град и общинските центрове, т.е. в 10 населени места от 238. В десетки села от години няма лекар на място, обслужват се от тези в най- близките населени места.

Специализираната извънболнична медицинска помощ също е концентрирана в областния град с недостатъчно специалисти в останалите общини, което често води до забавяне на диагностично – лечебния процес. Много от възрастните хора търсят медицинска помощ в напреднал стадий на заболяване. Изцяло липсват специалисти от тесните медицински специалности. Дефицитни са специалисти по педиатрия, психиатрия, спешна медицина, ендокринология, ревматология, обща и клинична патология и др. За удовлетворяване потребностите в извънболничната медицинска помощ почти всички лекари, работещи в болничната работят почасово и в доболничната помощ.

ИБМП води до затруднения в осъществяването на болничната помощ. Хоспитализирането на запуснати, тежки случаи с усложнения, налагат по-дълъг престой в лечебното заведение и по- скъпо лечение. В резултат на което броят на хоспитализираните случаи на 100 000 население за **2016г. е 32275** за областта, при 31686,8%₀₀₀ за РБ.

Използваемостта на леглата за **активно лечение** в областта е пониска от оптималната -62,7% при 66,7% за 2016г., поради прилаганите от НЗОК регулативните стандарти, включително намаляването им; високи изисквания на медицинските стандарти, сключване на по-малък брой

клинични пътеки, както и ползване на ЛЗБП извън областта за услуги предлагани в нашата.

Използваемостта на „други легла“ е **50,5%**. Много висока е използваемостта на **леглата по психиатрия – 96,3%**.

В област Смолян са разкрити **437 легла по физикална и рехабилитационна медицина**, използваемост е **54,4%**, **най-висока в СБР – Баните – 80,6%**, от които **36,2%** е платено лечение .

Анализът на данните за реалната използваемост на разкритите болнични легла показва, че при добра преценка на потребностите и определен реален брой легла, те се използват оптимално / неврология, кардиология, пневмология и фтизиатрия, патологична бременност, ортопедия и травматология/.

От извършените **743 проверки- 59 в ЛЗБМП и 662 в ЛЗИБМП и аптеки**, няма констатирани груби нарушения. Епизодично се откриват пропуски по денонощното обезпечаване с медицинска помощ в общинските болнични ЛЗ както и несъответствия- специалисти на 4 часов график; недостатъчен обем дейност, сложност на операции, брой медицински специалисти и лаборанти. Ръководствата се стремят да не се допуска реален риск за пациентите поради липса на специалисти.

Медицинската експертиза в Смолянска област е обезпечена. Макар и трудно са сформирани ЛКК към ЛЗ. Поради недостатъчност, част от специалистите се включват, както в общите, така и в специализирани ЛКК на ЛЗ за болнична и ИБМП.

С въвеждането на единната информационна система на МЕ вместо облекчение, се увеличи работата - работи се едновременно с 2 програми и хартиен носител. Наложително е МЗ да предприеме действия за сливане на двете бази данни, с цел оптимизиране на работния процес.

Във връзка с подготвеността за работа при БАК са актуализирани: плана за защита при бедствия на РЗИ, ЦСМП, на 4-те МБАЛ и 3-те СБР в областта; списъкът с обекти работещи с опасни химични вещества, съхраняващи препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност, източници на йонизиращи лъчения и хидротехнически съоръжения. Изработени са военновременните планове на РЗИ, МБАЛ Смолян и ЦСМП. Лечебните заведения не са привеждани в готовност код „Жълто“ за терористични заплахи. Направени са 19 проверки на място за предприети мерки за сигурност, без установени пропуски, както и за готовност за работа при зимни условия. С цел проверка на готовността за работа при БАК са проведени успешно 2 тренировки по оповестяването на ръководния състав и отговорниците по ОМП на ЛЗБМП и ЦСМП в областта.

Съветът за медицинско осигуряване е провел две обучения на теми „Новости в Закона за защита при бедствия“ и „Добри практики в медицинското осигуряване при БАК в Норвегия“, във връзка с реализиран евро проект, за подобряване на действията при БАК.

Съвместно с РД“ПБЗН“ и служители от РЗИ се проведе симулация на пожар в сградата на инспекцията и се проследи организацията и времето за евакуация, с цел подготвеност за бърза и правилна реакция. Взето е и участие в голямо пожаро-техническо учение на същата институция, съвместно с всички държавни регионални структури, което показва важността на своевременните и координирани действия на институциите за справяне с условията на бедствия и ограничаване на щетите.

Отчитаме необходимостта от редовното повишаване информираността и уменията за действия при БАК и ще продължаваме да работим в тази посока.

Съветите по определени здравни проблеми работят целогодишно за подобряване на здравето на хората. Регионалният съвет по здравеопазване към РЗИ проведе две заседания на които представи „Насоки за подбор и набиране на персонал в лечебните заведения“ и „Обзор на здравеопазването в областта през 2017г.“ и провокира дискусии по наболели проблеми на лечебните заведения. Основна грижа остава осигуряването на специалисти.

Във връзка със зачестили в страната случаи на нападения срещу медици и писмо на МЗ РД-01-336 от 25.09.2017г. се проведеха срещи с ръководители на ЛЗ и съсловни организации в областта, на ОД на МВР и прокурори, с участие и на зам. областният управител, за обсъждане на ситуацията в нашата област и изготвяне на Координационен механизъм на действие между институциите за превенция на агресията върху медици. В областта тези случаи са единични при екипите от спешна помощ. В резултат на общите усилия през м. октомври координационният механизъм е изготвен.

През годината е свършена и много работа по подготовката на големия инвестиционен проект за модернизирание на спешната помощ в България, свързана основно с осигуряване на терен за центъра в областния град, както и голям обем документация за него и осемте филиала. Изпълнява се в срок поисканото от МЗ.

В осъществяването на ДЗК се сблъскваме с проблеми свързани със спазването на забраната за тютюнопушене на обществени места. Основната трудност идва от непълноти в законодателството, които възпрепятстват издаването на административни актове, или отпадането на такива в съда поради непризнаване на доказателствен материал. През годината са извършени 2208 проверки в хода на текущия контрол, от тях

450 насочени проверки в заведения за хранене и развлечения и административни сгради, в по-голямата си част, съвместно с представители на ОД на МВР, включително и по прокурорско разпореждане проверки в дискотеки. Съставени са 18 акта за административни нарушения: 16 – на физически и 2 – на юридически лица, основно в местата за хранене и развлечения.

На дежурния телефон в РЗИ са постъпили 6 сигнала за нарушения и 2 на ел.поща. Сигналите се приемат денонощно на тел. 0884495748 и на сайта на инспекцията, а проверките се извършват в следващите дни. Все още забраната за тютюнопушене не се спазва във всички обекти и често при проверките се сблъскваме с непристойно поведение на обществени и популярни личности и унизителни ситуации.

Проблеми в работата ни имаше с фирмите за бутилиране на минерална вода на територията на областта, произтичащи от несъгласуваност на нормативната база между различни ведомства, което затруднява работата на бизнеса и контролните органи. При извършените 28 проверки за установени нарушения са издадени 11 предписания, изпълнени в срок.

Активно е работено по контрола на водите за питейно битови цели, във връзка с напрежението след установените завишени стойности на уран в Хасково и по повод трикратно преливане на води от хвостохранилището в с.Ерма река. За решаване на проблемите са проведени многократни срещи с ръководството на ВиК – Смолян. Взети са допълнителни проби за анализ, включително и за тежки метали и не са открити отклонения. Информацията за анализите е предоставена на медиите, на междуведомствена комисия създадена от областният управител по проблемите на водоснабдяването на гр.Златоград и публикувана на интернет страницата на РЗИ.

Сериозен проблем възникна и с водоснабдяването на гр. Доспат от замърсяване на каптиран извор и водоем от две краевферми. След направената проверка и предписание от РЗИ за почистване и дезинфекция и добри лабораторни резултати, експлоатацията на водоема е възстановена с вода от алтернативен източник. Старият все още не функционира.

Работата е значителна по обем защото в областта ни са регистрирани 542 обекта - 8 минерални водоизточника, 263 централни в.и., 10 местни в.и. и 279 съоръжения към тях. Освен многобройни, обектите са пръснати и много от тях разположени на труднодостъпни, отдалечени места, което води до изразходване на голям ресурс. **По постоянен мониторинг** за химични и микробиологични показатели са взети **229 проби**, с установени 7 отклонения по показател колиформи и 1 – по химични показатели. Същите са коригирани. По периодичен мониторинг – от 43 проби, 3 са

положителни за колиформи. **Стандартността на изследваните проби питейна вода е 98,5%.**

Проведени са всички планирани тематични проверки – 8 от МЗ и 2 регионални. Открити са нарушения при 4 от тези на МЗ. Своевременно е съобщена информация и са предприети съответни мерки. По писма на МЗ са извършени 424 проверки с издадено едно предписание за учредяване на СОЗ на водоизточник.

При констатирани нарушения в хода на държавния здравен контрол на подлежащите 2024 обекта, продукти, стоки и дейности със значение за здравето и фактори на жизнената среда, общо са предприети **мерки за административна принуда, както следва :**

- **79 предписания за провеждане на хигиенни мерки** - най-често в комунални обекти - за обеззаразяване на питейни води в общински водоизточници и в училища;

- **46 акта с 43 НП на обща стойност – 17 500лв.,** от които 18 за забраната за тютюнопушенето. Има 6 имуществени санкции и 37 глоби;

- **60 предписания за 48ч. спиране,** най-често при плувни басейни , обществени тоалетни , фриз. салони;

- **6 заповеди за спиране на обекти.**

Обжалвани в съда са 9 НП, от които **3 са отменени /2 за недоказани нарушения и 1 за ТП/ и 2 потвърдени.**

Пречките, които срещаме при осъществяване на контролната дейност са свързани с :

- Несвършенства в нормативната уредба;
- Непознаване на законите от потребители, оператори, граждани;
- Неуважение към институциите;
- Липса на обществена нетърпимост към нарушителите;
- Множество неоснователни жалби;
- Личностни особености ;
- Недостатъчна здравна култура.

Служителите на РЗИ полагат усилия за повишаване на резултатността на контрола, като се стремят да са обективни, безпристрастни, да подхождат с разбиране и бъдат в полза на гражданите съобразно законите на страната. Ще имаме по-добро здраве, когато работим заедно институции, медии и граждани за промоция на здравето, за повишаване на здравната култура и личната отговорност. Не са редки случаите на благодарност от граждани за своевременната и ползотворна реакция на специалистите от РЗИ, което ни носи удовлетворение.

Активно се работи през годината по Националните здравни програми:

- Национална програма за превенция на хроничните незаразни болести 2014- 2020г. , с модули тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, хранене, физическа активност.

Проведени са много и разнообразни дейности за превенция на социално значимите болести и за редуциране на рисковите за здравето фактори. За пореден път са организирани профилактични прегледи за **рака на кожата, на млечната жлеза и простатата**. Прегледани са **363** жени и мъже на възраст от 20 до 73 години. Всички прегледани са информирани за значението на ежегодните профилактични прегледи с оглед ранната диагностика и лечение на раковите заболявания и са им предоставени здравно-образователни материали на различни теми. Чрез ежегодните си профилактични кампании здравната инспекция осигурява достъп до качествена медицинска услуга на достъпни цени и помага на много хора да се грижат за собственото им здраве.

РЗИ бе отговорна и за осигуряване на профилактични прегледи за ранно откриване на РМШ, рак на гърдата и дебелото черво, като част от националната програма. От 126 поканени едва 21 са се явили на преглед – 16,6% (*при 16,4% през 2016г.*), предимно жени -21 за РМШ, една за гърдата и 3-ма души за дебелото черво. Няма открити положителни. За съжаление е проявена много ниска грижа за собственото здраве за поредна година, което налага активна информационна работа. Отчитаме, че се закъснява много с организацията на прегледите – в началото на м. декември идват писмата от МЗ и в рамките на десетина дни да се сключат договори с ЛЗ е трудно, поради липса на желаещи, а когато ЛЗ не са в областния град е затруднен достъпът на гражданите. Надяваме се практиката да се промени през 2018г.

Активна работа е свършена по отношение на: здравословното хранене - традиционно отчитаме добри постижения, в резултат и на отдавна въведените унифицирани хранителни менюта в детските заведения в областта и работа с родители; за отказа от тютюнопушене, злоупотребата с алкохол; за физическата активност на хората в различна възраст.

За повишаване на здравната грамотност са реализирани информационни кампании, публикувани материали на сайта на РЗИ и местни медии, интервюта и радиопредавания на здравни теми; беседи, видеопокази и презентации; три спортни празника и индивидуални консултации на граждани. С анкета са проучени нагласите и хранителните навици сред 396 шестокласника в 24 училища на областта. Анализът ще бъде изготвен тази година. Резултатите от проучване на “Социални фактори за употреба на ПАВ от деветокласници” в гр. Смолян сочи, като проблем за областта употреба на алкохол и цигари в много ранна възраст – 13г, което налага да се работи с ученици и техните родители за мотивиране да откажат вредните за здравето навици и не дават лош пример.

За трета поредна година инспекцията проведе много успешен обучителен форум с медицинските специалисти от училищата в областта по актулна здравна тема, свързана с превенция на здравето на подрастващите с лектори от НЦОЗА, София. Тазгодишната тема бе “Работа на медицинската сестра в детски и учебни заведения срещу хиподинамията и гръбначните изкривявания”. На участвалите 54 мед. специалиста е предоставен и диск със здравно образователни материали по различните профилактични програми. Оценката на участниците и този път е много добра, което ги мотивира за участие във форумите. Досега са засегнати темите “Превенция на заболяванията на пикочо-отделителната система в детска възраст и ролята на работещите в ДЗ и родителите за ранното им откриване”, с лектор националният консултант по детска нефрология доц. д-р Бунева и “ Наблюдение на децата с диабет” с лектор водещ детски ендокринолог. Заслужава да продължим с тази инициатива за перманентно обучение на мед. специалисти.

- Национална програма за профилактика на оралните заболявания при деца 0-18 г. в България 2015-2020г.

Активно работи Кабинетът за детско орално здраве, чиято дейност бе възобновена с общите усилия на РЗИ, община Смолян и РК на БЗС. В него са обучени от специалисти на РЗИ на хигиенни навици 600 деца, като се осигуряват четки и пасти за зъби, книжки и други информационни материали. Отбелязан е Денят на оралното здраве с детски празник в гр. Смолян, а за Деня на детето в гр. Девин е представена пред 100 деца и родители тематична театрална постановка – “Зъбчо в страната на усмивките” на ДКТ Хасково. Инициативата е съвместна с общината. Разпространени са много информационни материали, предоставени и от фармацевтични фирми.

- Национална програма за профилактика на РМШ

Дейността през годината е насочена към повишаване информираността на родители, медицинските специалисти в училищата и ОПЛ чрез родителски срещи, семинари , информации в местни медии. За съжаление за поредна година след първите две, от началото на програмата-2013г.,обхватът на подлежащите е много нисък – 3% при 12 годишните и 0,7% при 13 годишните момичета. През 2016г. обхватът е 3,8%, за 2015г. - 6% ,докато през първата година на програмата е – 20%. Това нежелание е част от общото антиваксинално движение през последните години, за което спомага и несигурността на ОПЛ по отношение безопасността на ваксината.

Въпреки представените информации за заболяването, възможностите за профилактика, раздадените информационни материали на всички присъстващи родители срещаме силно негативно отношение и неприемане

от тяхна страна. За да очакваме промяна в нагласите е необходимо всички имащи отношение по темата да дават еднакви сигнали за безопасност и полза.

- Национална програма за профилактика и контрол на СПИН и СПИ/ 2008-2015г./

За поредна година дейностите по програмата се изпълняваха в добро партньорство с БМЧК и община Смолян. Извършвани са безплатни изследвания на млади хора, раздавани предпазни средства, разпространявани информационни материали, медийни изяви и беседи, с което са отбелязани и световните тематични дни. В Смолянска област е регистриран през годината 1 случай на ХИВ, както и през предходната.

-Национална програма за профилактика и контрол на векторно-предавани трансмисивни инфекции при хората в Р.България

Редовно са получавани от МЗ лабораторни тестове за диагностика на Лаймска болест и ЛЗ са информирани за предоставената безплатна възможност. През годината са извършени 59 теста на 31 лица, от които 3–ма ухапани от кърлеж, са положителни. Всички изследвани лица са консултирани и насочени към инфекционист. Традиционно единични са случаите на КПИ / за 2016г. – 2 / само лаймска борелиоза.

За информиране на гражданите на сайта на РЗИ и в местни медии е публикуван материал за разпространението и превенцията от тези болести.

Ежегодно с цел предотвратяване възникването на КПИ са издадени и връчени предписания до кметовете на 10-те общини в област Смолян за извършване на ДДД обработки в детските заведения, училищата, общинските паркове и тревни площи. Изпълнени са и обичайно се обработват около 370 дка площ.

-Национална програма за намаляване въздействието на радон в сгради 2013-2017г.

Работено е по финализиране на пилотен проект с 4 ДЗ с установени завишени концентрации на радон. След извършване на ремонтни дейности са направени нови замервания, които също са с високи стойности. Информирани са нац. координатор на програмата и гл. държавен здравен инспектор с цел насоки за по-нататъшни действия. Изпратени са писма с указания до кметовете на 3-те общини. От поставените 100 детектора на жилищни сгради в областта, 13 са със завишени концентрации. Собствениците са уведомени за резултатите и начините за корекция. Работата ни показва необходимост от активна информационна дейност сред гражданите, за да няма напрежение и да знаят как да пазят здравето си от този рисков фактор.

За четвърта година в партньорство с Ротари клуб-Смолян провеждаме нашата **регионална инициатива „Моите очички са звездички“ за профилактика на очното здраве на децата**. Регистрираната висока честота на зрителни отклонения при обхванатите с годишен профилактичен преглед деца и липсата на регламентирани профилактични очни прегледи във възрастта 2-7 години ни мотивира да организираме профилактични прегледи на 5 годишни деца в Смолян и областта, с помощта на местни специалисти офталмолози. Прегледани през годината са **173 деца**, от които 24,3% са насочени за уточняващи прегледи и лечение, което в тази възраст е ефективно / през 2016- 91, с 19,8% отклонения; 2015 – 195, с 14% отклонения/. Инициативата се приема много добре от родителите и ще продължи.

Свършена е голяма по обем и в разнообразни форми здравно образователна дейност, отбелязани са всички тематични световни дни свързани със здравето.

РЕАЛИЗИРАНИ ПРОЕКТИ

Изтеклата година бе богата на проекти за нашата инспекция-реализирани са успешно 3 проекта:

- **„Покажи ми, разбери ме, вдъхнови ме – една стратегия срещу агресията и зависимостите“**, финансиран от Министерство на младежта и спорта, в който РЗИ бе партньор на Сдружение „Фън ин да маунтин“, гр. Смолян в изпълнението му.

Основната цел на проекта е подобряване на средата и качеството на живот, в която живеят и общуват младите хора между 15-24 години, чрез осигуряване на подкрепа за изграждане на социално отговорно поведение и за превенция на различни видове зависимости и агресия.

Наши експерти проведоха интерактивни **обучения на 75** младежи от **5** общини, за обучители на връстници, по теми засягащи неблагоприятните въздействия на употребата и зависимостта от цигари, алкохол и наркотици; физическата активност и спорта – алтернатива на рисковото поведение и справяне с агресията, както и за безопасното ползване на новите дигитални технологии и начините за предпазване от формиране на интернет зависимост.

По програма БГ07 „Инициативи за обществено здраве“ са финансирани два проекта:

- **Подобряване управлението на медицинското осигуряване при бедствия и**

- **Обмен на добри практики в борбата със зависимостите.**

Постигнати са целите на проектите – да се осъществят контакти с организации от Кралство Норвегия за бъдеща съвместна работа, обменени

добри практики вкл. запознаване на място в гр. Осло. Впечатлени сме от много добрата материална база, работещи ефективно НПО, отговорността и дисциплината на хората. След проект с партньори от Исландия, за изучаване опыта им в борбата с ПАВ/ 2015-2016г. / и още два проекта по темата през 2017г., експертите ни добиха добър опит и възможности за задълбочена, устойчива работа със зависимостите сред младите хора в областта.

През годината са постъпили общо 80 жалби, от тях 13 основателни и 61 неоснователни. 14 са пренасочени по компетентност. Най- много жалби има по ДЗК – 55, от които само 12 са основателни -предимно за течаща канализация, отглеждане на животни и лоша хигиена в обекти с обществено предназначение. При 6 жалби за наднормен шум от локален източник са съставени актове по 3 от тях. В „Медицински дейности“ има 20 жалби, от които 12 са за качество на медицинското обслужване и 8 по медицинската експертиза. Само една е основателна и е препратена към ИАМО. Няма жалби за корупция, недобре свършена работа и непристойно поведение на служители на инспекцията. Проверени са и е отговорено в срок на всички жалби включително и на препратените към нас от МЗ и др. институции.

Традиционно се работи в добро взаимодействие с органите на държавната и местна власти, регионалните институции, лечебните заведения, НПО и с международни партньори, което е предпоставка за успешна дейност и издигане авторитета на инспекцията:

-с областна администрация – по въпроси на здравеопазването в региона;

-с **общините**- най-активно в подготовката на документи за проект за модернизирание на СМП, по хигиенизиране на населените места, осигуряване на чиста питейна вода ;

-с **общинските болници**- за подобряване на спешната им дейност;

-с **МБАЛ- Смолян**- по подготовка на проекта за модернизирание на спешната помощ, документация за структурата по инвазивна кардиология, по проекта за медицинското осигуряване при бедствия

-с **ОД на МВР**- контролни дейности и превантивни инициативи;

-с **ОД БХ**- по профилактика на разпространението на зоонозите и хранителните взривове;

-с **РД СП, РУ на МОН, БЧК, Ротари клуб** , медии и др;

- неправителствени организации от Норвегия по двата проекта по БГ07, „Инициативи за обществено здраве“

Изпълнените успешно задачи в годишния план ни карат да се чувстваме удовлетворени от направеното през годината. Отчитаме необходимостта от по-стриктен контрол върху дейността на служителите и

спазването на трудовата дисциплина, по-системна самоподготовка, повече самоинициативи в някои звена. Недостатъчна е методичната помощ от страна на МЗ и националните центрове, не срещаме разбиране и поради невъзможната редовна комуникация.

Свършената работа от нас през 2017г. определяме като добра, с постигнати резултати във всички направления на дейността – няма регистрирани епидемии, добър имунизационен обхват, липса на сериозни хигиенни проблеми, активна работа по национални и европейски програми, без жалби срещу служителите.

Колективът на РЗИ-Смолян продължава да мисли професионално и работи с грижа за здравето на хората в областта, провеждайки държавната здравна политика. Очакваме МЗ да предприеме действия за решаване на поставените въпроси от неговата компетентност.

Д-р Мими Кубатева
директор на РЗИ-Смолян